

Klasické biotechnologické postupy ve farmacii

Milan Bartoš

Přednáška Biotechnologie léčiv 2022

Obsah přednášky

- 1) Průmyslová mikrobiologie***
- 2) Enzymové inženýrství***
- 3) Imobilizované enzymy***
- 4) Rostlinné biotechnologie***
- 5) Kultury živočišných buněk***
- 6) Křížení buněk, hybridomy***

Průmyslová mikrobiologie

Moderní průmyslová mikrobiologie má začátek až v technologii výroby penicilínu, vyvinuté ve 40. letech 20. století

- **Bakterie**
- **Aktinomycety**
- **Řasy**
- **Kvasinky**
- **Plísně**

„Ó pane, padám na kolena a prosím Tě, aby mé syntézy nebyly horší než ty, které provádějí bakterie!“

Óda organického chemika

Klíčové problémy mikrobiálních výrob

- 1) Výběr a úprava vlastností produkčního organismu**
- 2) Výběr a zajištění vhodné výchozí suroviny**
- 3) Optimalizace podmínek růstu mikroorganismu a tvorby produktu**
- 4) Konstrukce vhodných výrobních zařízení**

1) Výběr produkčního kmene

Cíle šlechtění

- 1) Zvýšení výtěžků žádané látky**
- 2) Potlačení vzniku doprovodných (kontaminujících) látek (především těch s vedlejšími účinky)**
- 3) Změna metabolismu, aby nebyl nutný drahý induktor**
- 4) Přinutit organismus k produkci i za represivních nebo inhibičních podmínek**

Metody šlechtění mikroorganismů

Indukce a selekce

Mutageny chemické a fyzikální

Hybridizace

Degenerovaný produkční kmen x životaschopný kmen
s malou produkcí

Nejčastěji fúze sféroplastů/protoplastů

Rekombinace DNA

Nejmodernější způsob šlechtění

Nevýhody mikrobiálních výrob

genetická proměnlivost a nestálost vlastností

- **V důsledku mutací může v populaci vzniknout varianta méně produkční, která původní kulturu přeroste**
- **Nutné pravidelně testovat vlastnosti inokula**
- **Vhodné je udržovat kulturu pod selekčním tlakem – antibiotika, auxotrofie**

2) *Výchozí suroviny*

Primární

Přímo z výchozích materiálů – kukuřice (škroby), sacharidy (sacharóza, glukóza, xylóza), celulóza, rostlinné oleje, mléko, ropa

Sekundární

Vedlejší produkty nebo odpady ze zpracování primárních surovin – melasa, kukuřičný výluh, syrovátky, bramborová voda, lignocelulózový odpad, odpady živočišné výroby, ...

Produkty jiných mikrobiálních výrob

Slouží pro výrobu etanolu, metanolu, glycerolu nebo pro biotransformace

Lignocelulózový odpad

Předběžná úprava

Rozdělení na lignin, celulózu a hemicelulózy

- nasekání či rozemletí na menší částice
- odstranění ligninu a hemicelulóz v kyselém nebo zásaditém prostředí

Hydrolýza celulózy na jednoduché cukry (zcukření)

- pomocí kyseliny sírové nebo
- enzymaticky – amylázy, celulózy, galaktázy, xylanázy a další

Fermentace glukózy

Výroba etanolu nebo biomasy (krmných kvasnic)

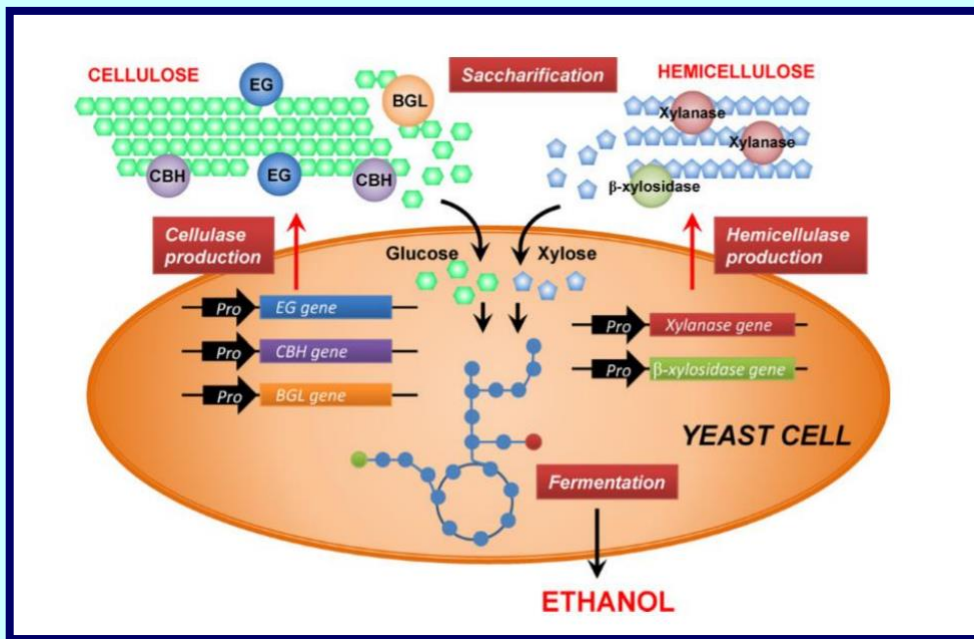
Simultánní sacharifikace a fermentace (SSF)

- nastavení kompromisních podmínek pro sacharifikaci a fermentaci
- nejčastěji se provádí v několika za sebou řazených temperovaných nádobách, přičemž
- v první nádobě (resp. v několika prvních nádobách) jsou podmínky nastaveny blíže optimu pro sacharifikaci
- v poslední nádobě (resp. v posledních několika nádobách) jsou podmínky bližší optimu pro fermentaci

Předpokladem pro SSF je dostupnost buněk (kvasinek) tolerantních k vyšším teplotám. Teploty až 40-60°C + enzymy, které zaručují rozložení dlouhých řetězců celulózy a hemicelulózy

CBP – Consolidated bioprocessing

Způsob kdy jsou sacharifikace a fermentace prováděny jedním druhem organismu - kvasinkami, které jsou schopny jak produkce potřebných enzymů (celulázy, xylanázy), tak metabolismu cukrů na etanol.

Zkratka	Název/význam
EG	endoglukanáza, enzym štěpící celulózu (celulóza)
CBH	celubiohydroláza, enzym štěpící celulózu (celulóza)
BGL	β-glukozidáza, enzym štěpící celulózu (celulóza)
Xylanase	enzym štěpící hemicelulózu
β-xylosidase	enzym štěpící hemicelulózu
EG gene	geny zodpovídající za produkci daného enzymu
CBH gene	
BGL gene	
Xylanase gene	
β-xylosidase gene	

HASUNUMA, Tomohisa a KONDO, Akihiko. Consolidated bioprocessing and simultaneous saccharification and fermentation of lignocellulose to ethanol with thermotolerant yeast strains. Process Biochemistry. 2012, 47

3) Výrobní proces

**Viz samostatná přednáška –
Biotechnologický proces**

4) Konstrukce výrobních zařízení

**Viz samostatná přednáška –
Biotechnologický proces**

Enzymové inženýrství

Získávání enzymů a jejich úpravy vhodné pro praktické aplikace, optimalizace jejich použití v nejrůznějších oblastech lidské činnosti a snaha o konstrukci umělých enzymů

**Je to chemická technologie
nebo biotechnologie?**

Jak se získávají enzymy?

Zdroje

- rostlinná pletiva
- tkáně živočichů
- mikroorganismy

Izolace

- HPLC
- Elektromigrační metody
- Afinitní chromatografie

Většina enzymů mikrobiálního původu je extracelulární

- Nacházejí se v kultivačním médiu
- Jejich izolace je snadnější

Nejčastěji produkované enzymy

Hydroláza, štěpí škrob až na glukózu

škrob na jednodušší

Proteázy

Glukoamyláza

Izomeráza, mění glukózu na fruktózu

Proteáza, specificky štěpí mléčnou bílkovinu κ-kasein

Glukoizomeráza

Chymozin

- První velkovýroba – rok 1890
- Hydrolýza škrobu na glukózu extraktem z plísní
- Širší zavádění do průmyslu až po 2. světové válce

Nejčastější průmysloví producenti

Bakterie	Houby	Kvasinky
<i>Bacillus subtilis</i> var.	<i>Aspergillus oryzae</i>	<i>Saccharomyces</i>
<i>B. licheniformis</i> var.	<i>A. niger</i>	
<i>B. coagulans</i>	<i>Rhizopus oryzae</i>	
<i>Micrococcus lysodeikticus</i>	<i>R. stolonifer</i>	
<i>Streptomyces olivaceus</i>	<i>Mucor hiemalis</i>	
<i>S. olivochromogenes</i>	<i>Trichoderma reesei</i>	
<i>S. rubiginosus</i>	<i>Mucor miehei</i>	
	<i>M. pusillus</i>	
	<i>Claviceps purpurea</i>	
	<i>Penicillium chrysogenum</i>	

Produkce bakteriální α -amylázy

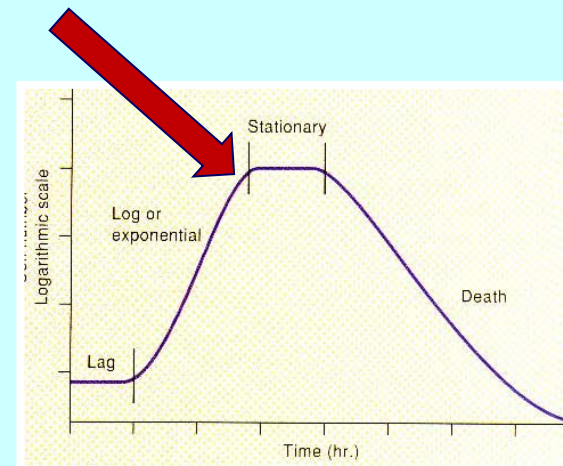
- Jedná se o vnitrobuněčný enzym
- *Bacillus subtilis* nebo *B. amyloliquefaciens* nebo *B. licheniformis*
- Submerzní kultivace
- Inokulum = čistá kultura s 250 násobnou produkcí než byl původní kmen
- Exprese indukována laktózou = v médiu musí být nízká/vysoká koncentrace glukózy

Zopakujte si regulaci laktózového operonu z přednášek MolBiol

Proces fermentace α -amylázy

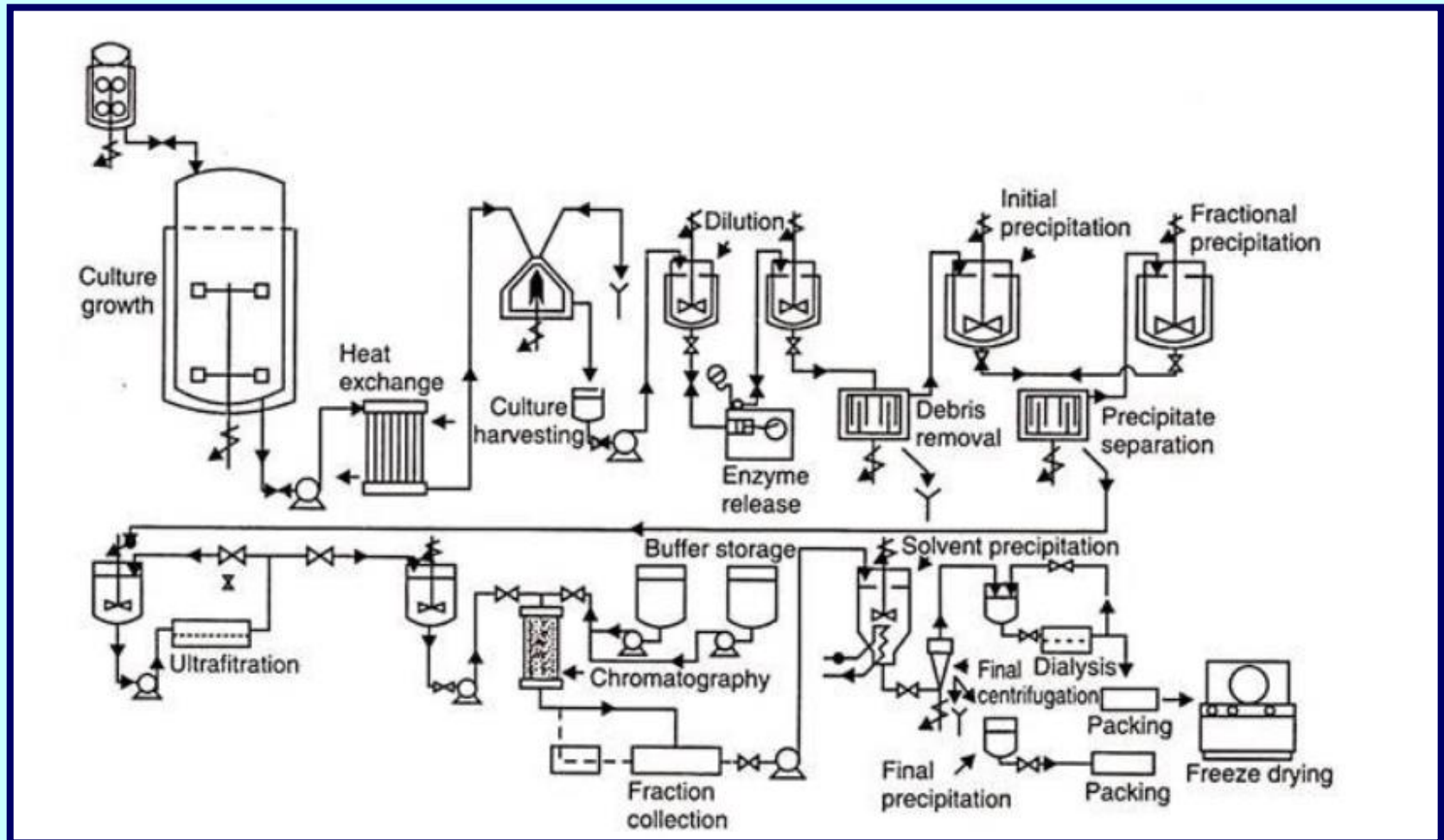
- **Objem fermentoru je 4 500 až 135 000 litrů**
- **Fermentace probíhá 4-6 dnů**
- **pH média = 7,0**
- **Pufrem je uhličitán vápenatý**
- **Teplota média 30-40°C**
- **Produkce α -amylázy začíná v okamžiku, kdy je hustota kultury 10^9 - 10^{10} buněk/ml**
- **Nejvyšší produkce na konci log fáze růstu před zahájením sporulace buněk**

Sklizeň a příprava α -amylázy

- **Zabránění degradace enzymu = rychlé zchlazení média na 5°C**
- **Sběr biomasy centrifugací**
- **Degradace buněk, flokulace zbytků fosforečnanem vápenatým**
- **Precipitace enzymu acetonem nebo etanolem nebo amonium sulfátem nebo síranem sodným**
- **Frakční precipitace = nejčistší produkt**

- **Tekutá forma obsahuje 2% enzymu**
- **Pevná forma obsahuje 5% enzymu**

Schéma výroby α -amylázy

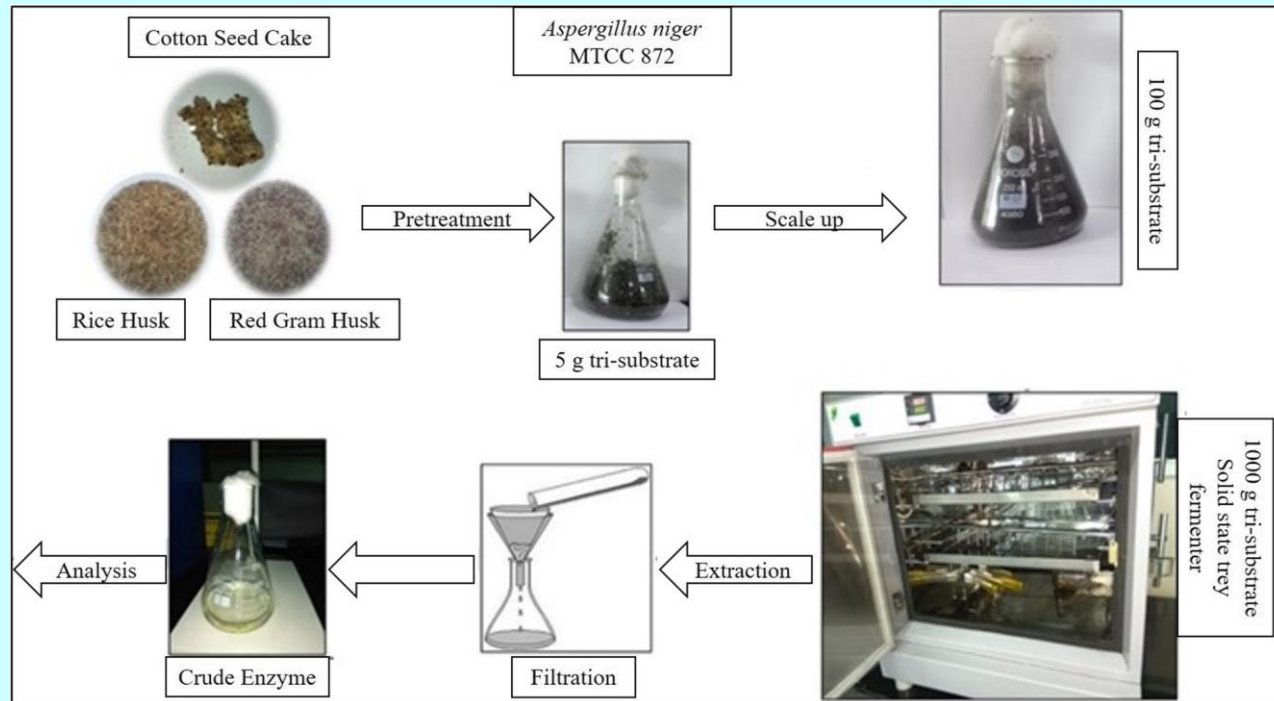

Produkce α -amylázy z hub

➤ *Aspergillus oryzae*

➤ *Aspergillus niger*

➤ Procesy obdobné jako u bakteriální α -amylázy

Další produkty *A. niger*

- **amylázy**
- **hydrolázy**
- **proteázy**

- **Organické kyseliny**
  - **citronová (E330)**
  - **glukonová**

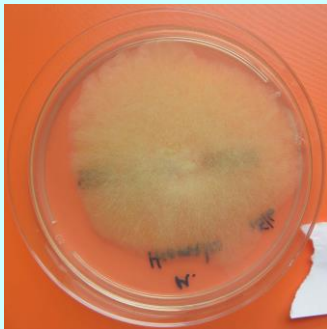
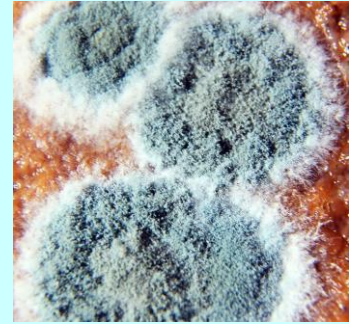
- **Produkty fermentace**
  - **Saké**
  - **Sojová omáčka**

Další významné houby

➤ *Rhizopus stolonifer*

- k. fumarová, citronová, mléčná
- steroidy

➤ *Mucor hiemalis*

- k. fumarová, citronová, mléčná
- steroidy

➤ *Claviceps purpurea*

- Alkaloidy
- ergotamin a ergometrin

Stabilizace enzymů

Stabilita enzymu je mnohdy limitujícím faktorem jeho použití

- **Přídavkem nízko nebo vysokomolekulárních látek**
- **Chemickou modifikací**
- **Vytvořením příčných vazeb v molekule**
- **Denaturací a znovusbalením (refolding) molekuly**
- **Vazbou na polymerní nosič**
- **Proteinové inženýrství**

Volné x imobilizované enzymy

K nevýhodám volných enzymů patří

- **Nestabilita**
- **Jednorázovost použití**
- **Přechod enzymů do reakční směsi a nutnost jejich odstraňování**

Imobilizované enzymy = biokatalyzátory

Imobilizované biokatalyzátory

Biokatalyzátory - biologický materiál, který má schopnost transformovat určitý reaktant na produkt, aniž by došlo ke změně jeho samotného

Imobilizace = proces, při kterém je enzym nebo buňka, případně její část, převeden na formu heterogenního katalyzátoru

- **Enzymy**
- **Živé buňky**
- **Mrtvé buňky**

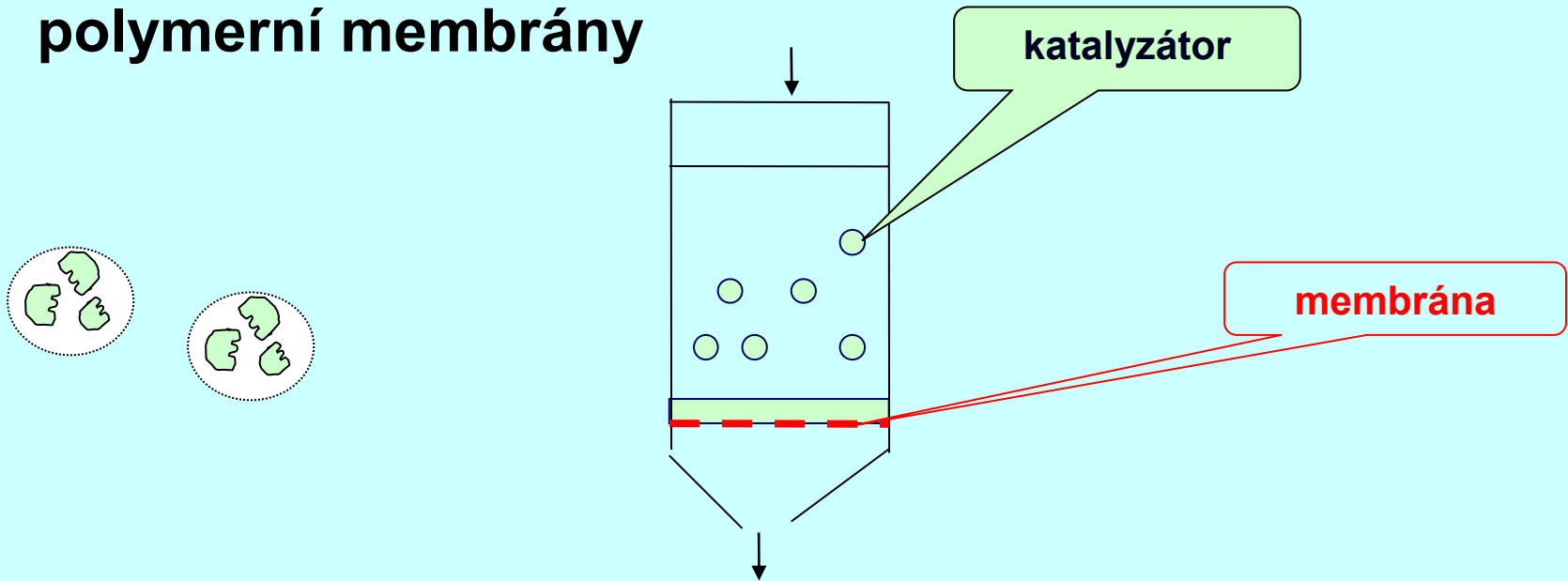
Výhody imobilizace

- **Vyšší ekonomika procesu**
- **Kontinuální operace**
- **Lepší kontrola reakcí**
- **Možnost současného použití nekompatibilních enzymů**
- **Delší doba aktivity enzymu**
- **Rychlejší separace produktu a substrátu**

Metody imobilizace - I

1. Zabudování v polymerech

- zapolymerování do matrice gelů
- dispergace v prostředí biopolymerů
- polymerní membrány

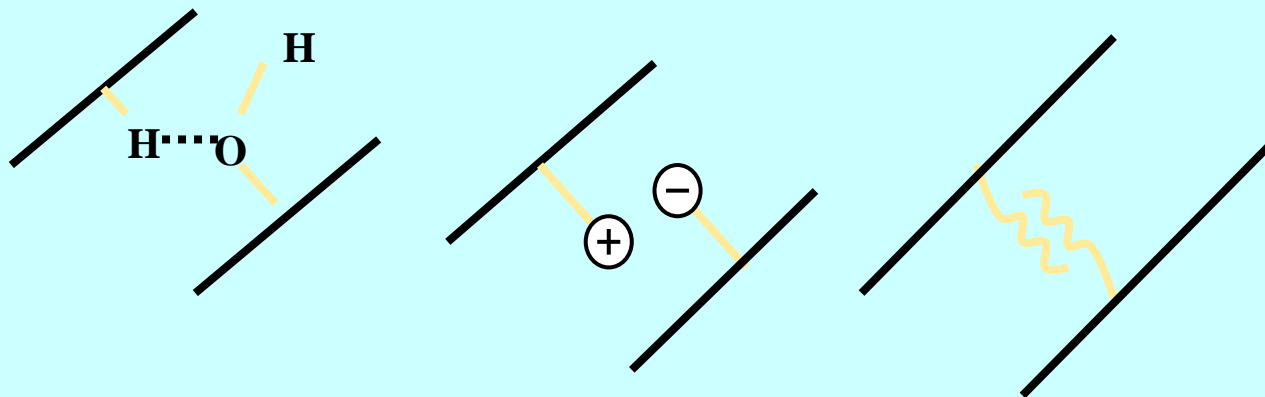
Mikroenkapsulace – uzavření biokatalyzátoru membránou do mikrokapsulí → tvorba emulze

Metody immobilizace - II

2. Vazba na pevný nosič

adsorpce

- nekovalentní vazba pomocí H-vazeb na inertní nosič
- elektrostatickými interakcemi na měničce iontů
- nespecifické interakce hydrofobních skupin, pseudoafinitní interakce...

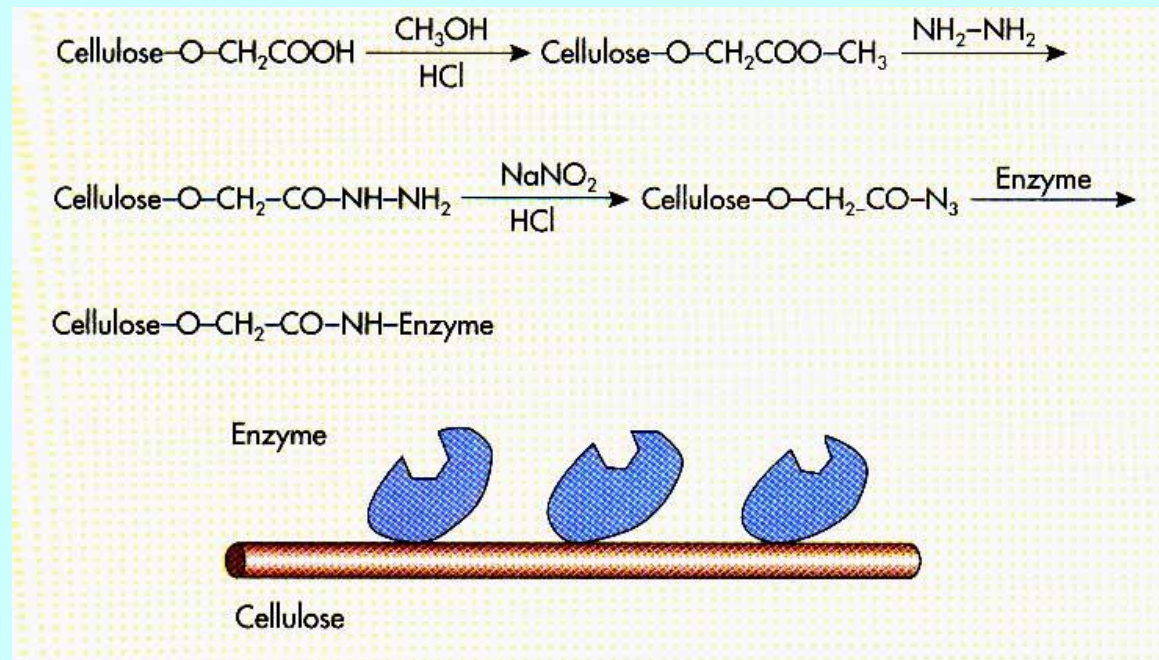

Metody imobilizace - III

2. Vazba na pevný nosič

kovalentní vazba

- modifikované přírodní polymery (celulosa, dextran, agarosa...), případně i syntetické polymery (polyakryláty...)

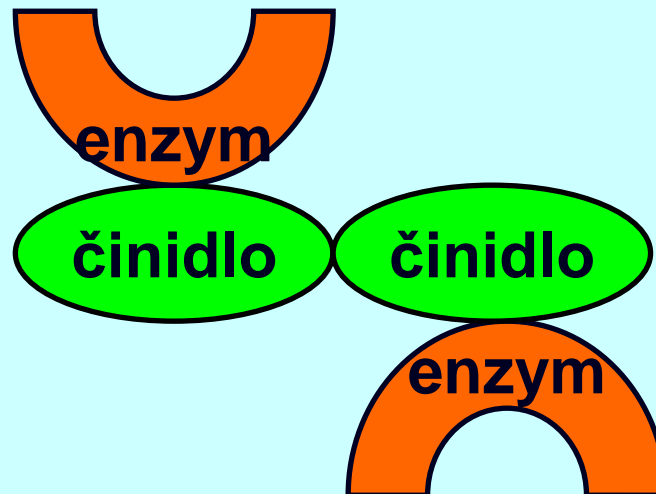

Metody imobilizace - IV

3. Tvorba agregátů bez použití nosiče

- zesítnění molekul enzymu pomocí bifunkčních činidel, nebo jejich vazbou na molekuly jiných inertních proteinů (mezimolekulová vazba - tzv. cross-linking)

Multienzymové systémy

Vyšší generace enzymových katalyzátorů

- **Imobilizované multienzymové systémy**
- **Enzymy vázané na membrány**
- **Imobilizované organely**
- **Imobilizované celé buňky**
  - **Především buňky mikrobů**
  - **Imobilizované buňky rostlin**
    - **Po ukončení růstové fáze (autolyzované)**
    - **V růstové fázi (živé)**

Proč imobilizované buňky?

- Odstranění pracných a nákladných izolací a purifikací enzymů
- Stabilizace enzymů v přirozeném prostředí buňky
- Možnost využít celé metabolické dráhy

- Chemické reaktory
- Kontinuální procesy na kolonách

Vyšší uniformita produktu

Závěr

Používání imobilizovaných buněk umožňuje optimální využití enzymových systémů a tím zvýšení produkce metabolitu při použití stejného množství buněk

Kde se využívají imobilizované buňky?

- Výroba etanolu, piva
- Organické kyseliny a aminokyseliny
- α -amyláza
- Bacitracin
- Likvidace toxických látek při čištění životního prostředí

Bacitracin produkují bakterie *Bacillus subtilis* imobilizované v PVA (poly(vinyl alcohol) kryogelech, i když běžnější je kultivace v tekutém médiu. Bacitracin je secernován do média

**Mají imobilizované buňky
nějaké nevýhody ?**

- **Omezení přístupu substrátu = není využita celá kapacita katalyzátoru**
  - **Optimální rychlost jen na povrchu**
  - **Bariérou je i biomembrána = nevhodné pro makromolekuly**
  - **Nežádoucí reakce příměsí dalších enzymů**
  - **Řešením jsou různé kompromisy**
-
- **Intenzivní růst buněk = destrukce systému**
  - **Médium, které by udrželo buňky při životě a zároveň potlačovalo růst a dělení? NEEXISTUJE**

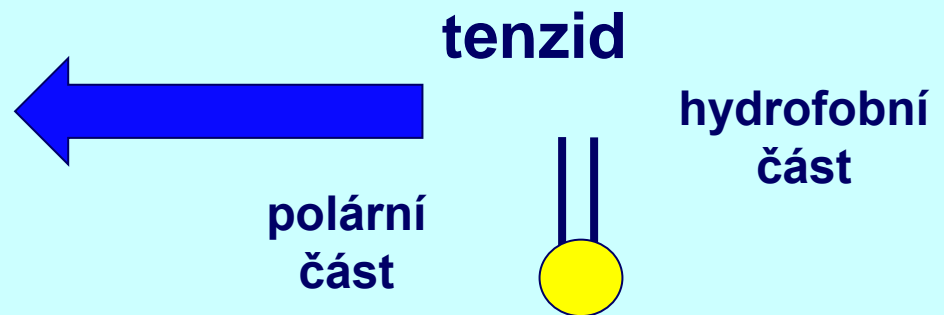
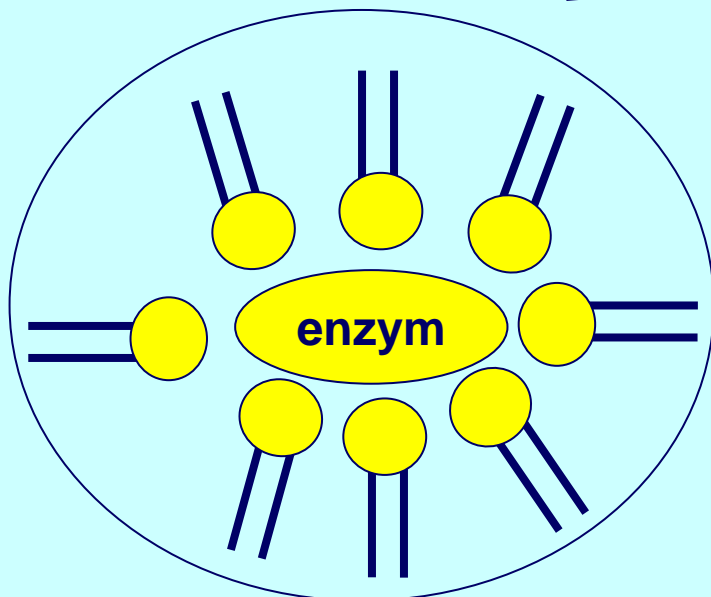
Enzymové micely

Ve vodném prostředí

- Standardní micely
- Kondenzační reakce
- Hydrolázy
- Oxidoreduktázy

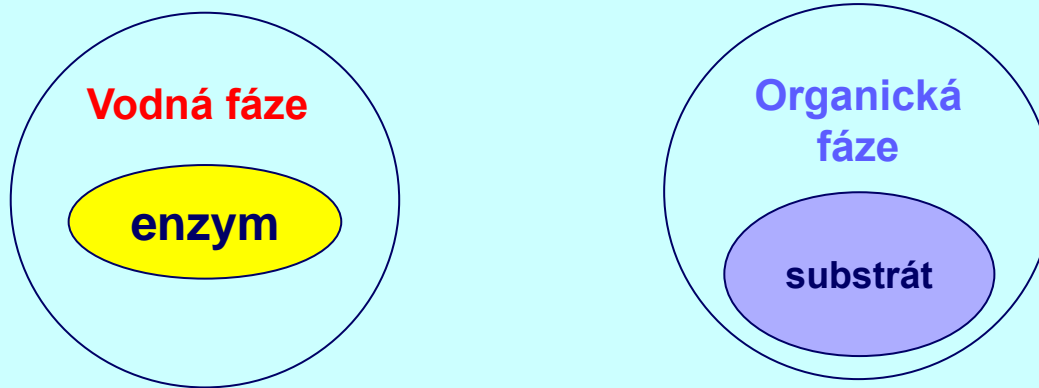
V nevodném prostředí

- Obrácené micely
- Disperze enzymů v nepolárních rozpouštědlech
- Možnost přeměn ve vodě nerozpustných látek

Dvoufázové systémy

Určeny k enzymové přeměně látek nerozpustných ve vodě

- Smíchání protřepáním
- Přejít substrátu do vodné fáze
- Katalýza
- Návrat produktu do organické fáze

Výhoda dvoufázového systému

- **Zmenšený objem reakční směsi**
- **Snadná separace produktu i od neimobilizovaného enzymu**

Příklady využití

- **Transformace steroidů**
- **Oxidace uhlovodíků**
- **Konverze glukózy na etanol**
- **Biosyntéza tryptofanu z indolu a serinu**

Rostlinné biotechnologie

Rostliny – nejpestřejší zdroj přírodních látek

Produkty mnohastupňové biosyntézy

Klasický přístup

Biotechnologie

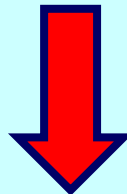

Tkáňové kultury

Explantátové kultury pěstované jako mikroorganismy

Základní teze

Téměř každá somatická buňka je totipotentní

Kultura bude produkovat totéž, co celá rostlina

Která rostlinná buňka není totipotentní?

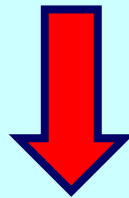

Pylová

Kultura bude produkovat totéž, co celá rostlina?

Rostlina je diferencována v čase i prostoru!

- **Metabolismus sekundárních metabolitů probíhá pouze během omezených vývojových stádií**
- **Metabolity vznikají jen v určitých pletivech**
- **Procesy jsou složitě regulovány**

Znáte příklady výjimek?

Převod do explantátu - stres

Důsledky

- **Metabolit není produkován**
- **Produkce metabolitu je nízká**
- **Hromadí se meziprodukt**
- **Produkuje se něco jiného (aktivace alternativní metabolické dráhy)**

Je nezbytná selekce vhodného „klonu“

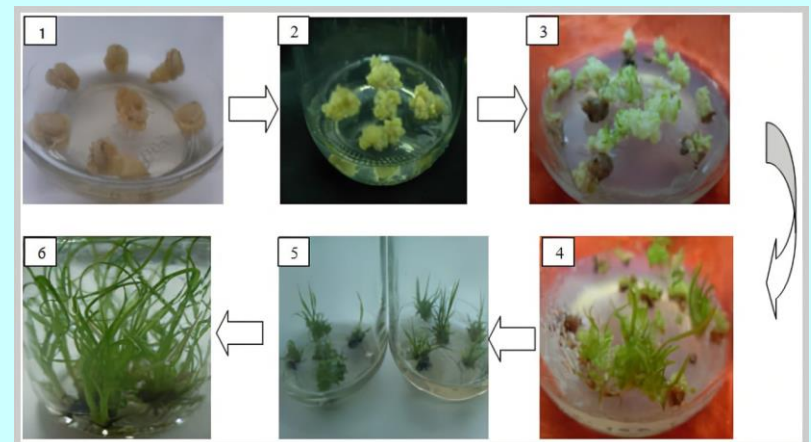
Typy buněčných kultur

Kalusová

- Je výchozí pro oba typy
- Rozřezané kousky rostliny na agaru
- Nepravidelný výrůstek = kalus
- Subkultivace a vznik nezávislosti

Suspenzní

- Vzniká z kalusu po ovlivnění fytohormony a snížení přilnavosti buněk

Suspenzní kultura

Nelze ji udržet dlouho

- **Přenáší se 5-10% inokula do čerstvého média**
- **Přenos po 2-4 týdnech**
- **Růst rychlejší než v agaru (dny x týdny)**

Pro delší uchování je vhodnější kalusová kultura

Typy kultivací

Vsádková

- **Suspenze buněk v baňkách na třepačce nebo rolleru**
- **Jen laboratorně**
- **Technologicky pro průmysl nevhodné**

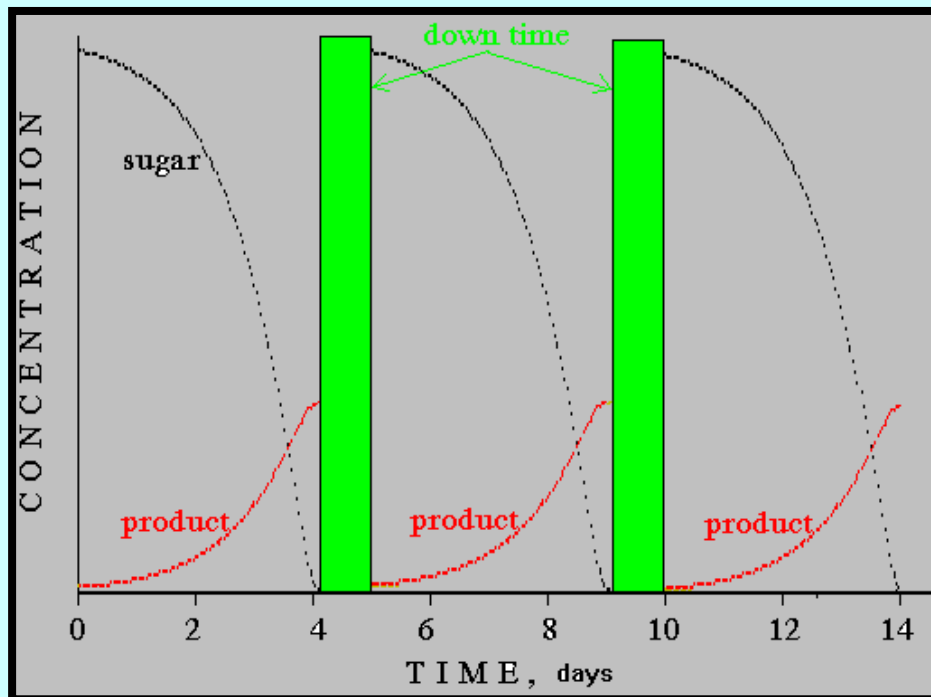
Kontinuální

- **Dlouhá doba kultivace**
- **Fragilita buněk**
- **Změny metabolické aktivity**
- **Tvorba buněčných shluků**
- **Delší fáze lagu a odumírání**

Kompromisní řešení

Periodická výměna poloviny objemů nakultivované biomasy a média

- Před ukončením exponenciální fáze růstu

**Semidiskontinuální
kultivace**

Imobilizované rostlinné buňky

Pro velkoprodukci rostlinných látek

- **Umožňují získat suspenzní kultury s vysokou hustotou buněk**
- **Imobilizací se zvýší životnost buněk**
- **Lze prodloužit biosyntetickou aktivitu**

Formy imobilizace

- **Zabudování do polymerních gelů**
- **Vazba na pevný nosič**
- **Uzavření buněk do definovaných struktur**

Přednosti explantátových kultur

Zkuste si je odvodit sami

- **Řízené podmínky nezávislé na půdě a klimatu**
- **Kultury prosté hmyzu a patogenů**
- **Kontinuální produkce buněk různého původu – tropy, hory, vzácné, ohrožené**
- **Zvýšení produkce po selekci na buněčné úrovni**
- **Uniformní produkty**
- **Produkce nových látek, které se v přírodě nevyskytují**

**Rostliny jsou využitelné především pro
produkci sekundárních metabolitů
nepostradatelných pro farmaceutický
průmysl**

Nejčastější produkce

Viz samostatná přednáška

Alkaloidy

Chinony

Steroidní látky

Saponiny

Kardenolidy

Biotransformace

Kultury živočišných buněk

Kultura se vytvoří po mechanické nebo enzymatické dezintegraci tkáně, následuje centrifugace a inokulace do živného kapalného média s krevním sérem

V kultivační láhvi buňky pokrývají během růstu dno

Proteolytickými enzymy se buňky uvolní a reinokulují

Srovnání živočišné buňky a mikroorganismu

Vlastnost	Mikroorganismus	Buňka živočišná
Složitost	Jednoduchá	složitá
Pevnost	Pevná	Křehká
Obal	Buněčná stěna	Plasmatická membrána
Metabolismus	Nezávislá	Součást organismu
Výživa	Glukóza + soli	Komplexní
Kultivace	Snesou i intenzivní míchání v roztocích	Většinou pevné povrchy
Růst	Rychlý	Pomalý

Média pro živočišné buňky

Glukóza + ionty + aminokyseliny + 5-20% krevního séra

K čemu je zapotřebí krevní sérum?

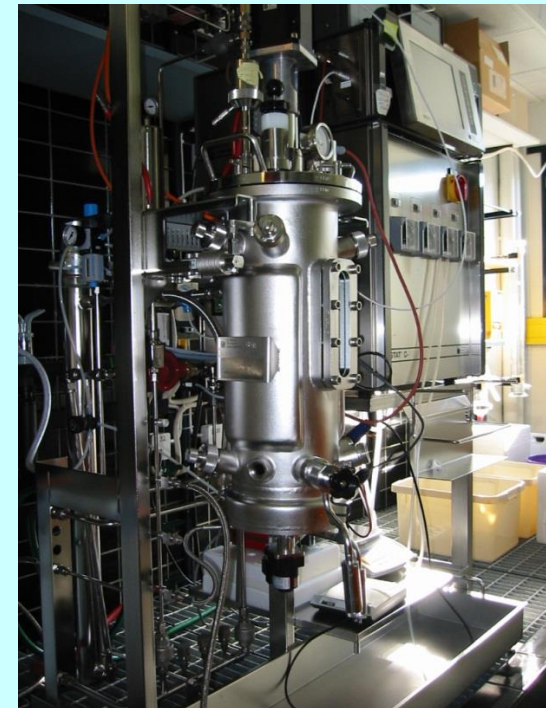
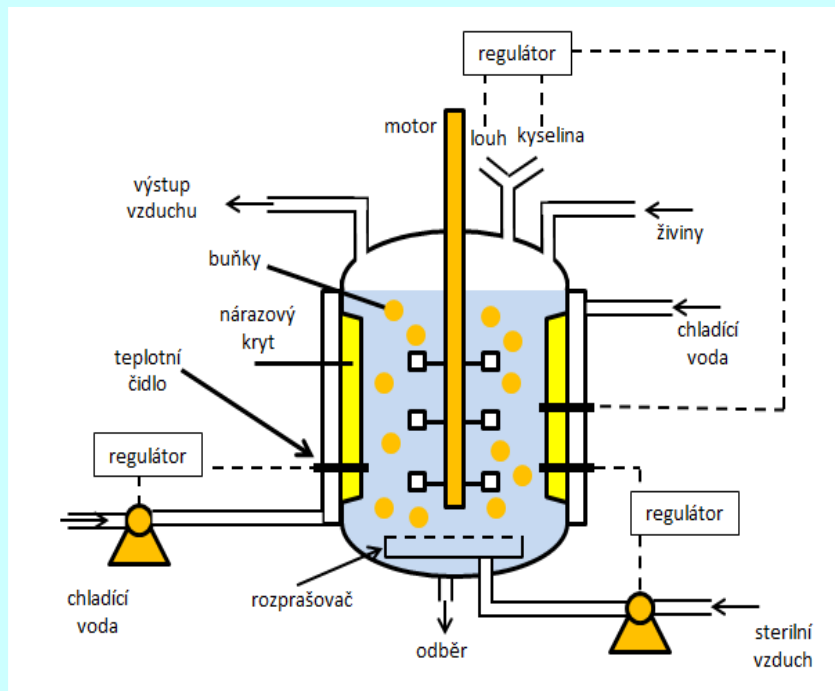

Slouží k zajištění neidentifikovaných složek nezbytných pro výživu buněk

Podmínky kultivace

- Přísně dodržovat pH
- Přísně dodržovat teplotu
- Přísně dodržovat hladinu O_2 a CO_2
- Regulovat koncentraci iontů (osmotický tlak)

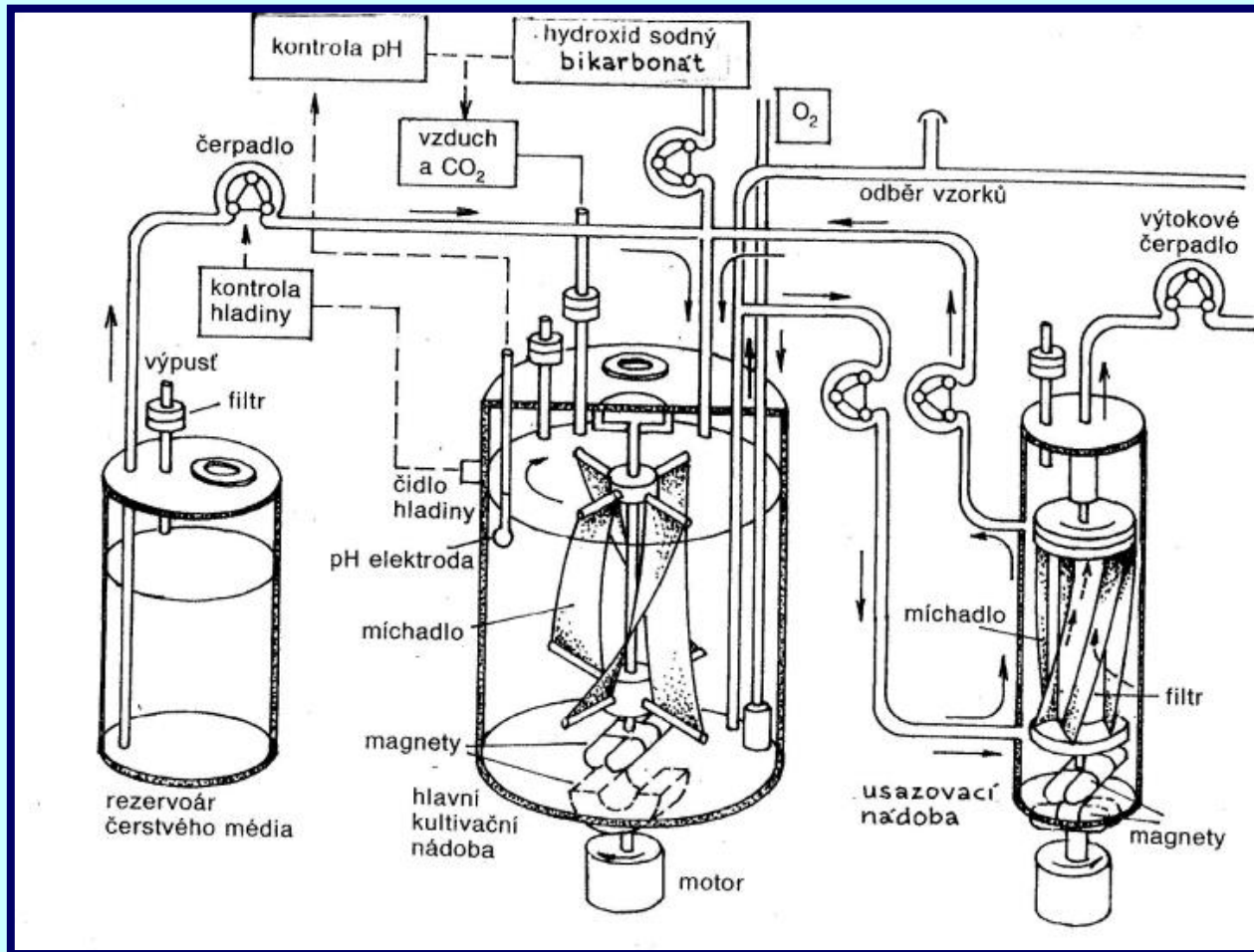
Perfuzní bioreaktor

Určený pro velkokapacitní kultivaci savčích buněk

- **Vyvinutý modifikací fermentorů pro submerzní kultivaci mikroorganismů**
- **Vyžaduje absolutní sterilitu – nutno tepelně sterilizovat**
- **Většinou do 100 litrů, aby se vlezl do autoklávu**

Velkoprodukce se zajišťuje použitím série bioreaktorů

Schéma perfuzního bioreaktoru

Převzato z Vodrážka (1991): Biotechnologie, skripta VŠCHT, Praha

Vyžadují všechny živočišné buňky pevný povrch?

Nikoli, krevní buňky, buňky lymfatických tkání a většina rakovinných a jiných transformovaných buněk (hybridomy) lze pěstovat v suspenzích

Jak zvětšit plochu nosičů

Povrch stěn bioreaktoru neposkytuje dostatečnou plochu vzhledem k objemu kultury

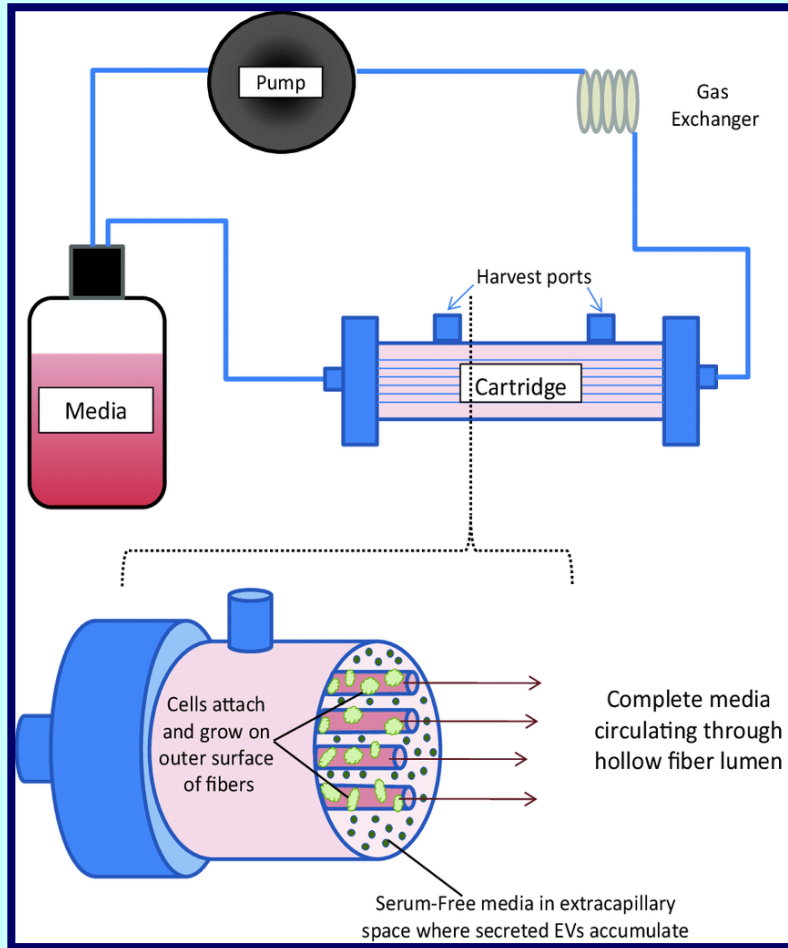
- **Porézní polymery**
- **Trubičky nebo dutá vlákna**
- **Kuličky o průměru 50 μ m až několik set μ m - mikronosiče**

Mikronosiče na bázi

- **Polymerů glukózy**
- **Polystyrenové, polyakrylamidové, epoxidové**
- **Želatinové, potažené dextranem**
- **Skleněné, potažené dextranem nebo syntetickým polymerem**

Trubičkový bioreaktor

Hollow fiber

Trojrozměrný systém obsahující duté trubičky = polopropustné kapilární membrány sestavené do paralelních řad umístěných zpravidla v karbonátové trubici.

Buňky na povrchu kapilár
Médium proudí vnitřkem

Použití živočišných buněk

Nejvíce k výrobě vakcín

- **První lidská vakcína vyrobená kultivací savčích buněk byla vakcína proti polioviru, 1954**

Další příklady vakcín

- **Neštovice**
- **Zarděnky**
- **Žlutá horečka**
- **Chřipka**
- **Herpes simplex II**

**Nastudujte, v jakých buňkách se
produkují vakcíny proti SARS-CoV-2**

Křížení buněk

Každé křížení geneticky rozdílných individuí vedoucí k potomkům s genotypem odlišným od jejich rodičů

Šlechtění hospodářských zvířat i rostlin

Somatická fúze buněk

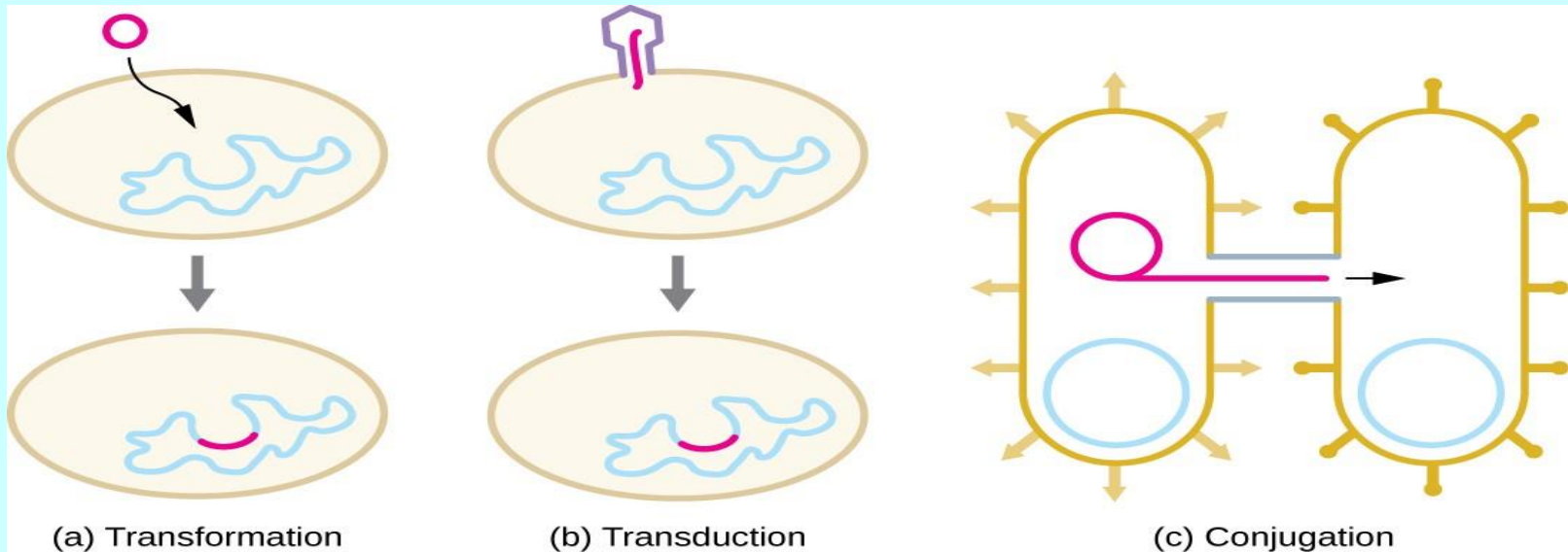
Křížení → rekombinace genů

V přírodě probíhá přirozeně 3 způsoby

Transformace

Transdukce

Konjugace

**Kterému z uvedených
procesů se nejvíce podobá
fúze buněk?**

Konjugaci

Úvaha

Spojením dvou buněk vznikají nové genotypy

Živočišné buňky obsahují miliardy nukleotidů
(člověk 3×10^9 nukleotidů)

Kolik nových genotypů vznikne, když se genotyp mateřských buněk bude lišit o např. 10 nukleotidů?

2 buňky, 10 nukleotidů

$$2^{10}$$

1 024 nových kombinací

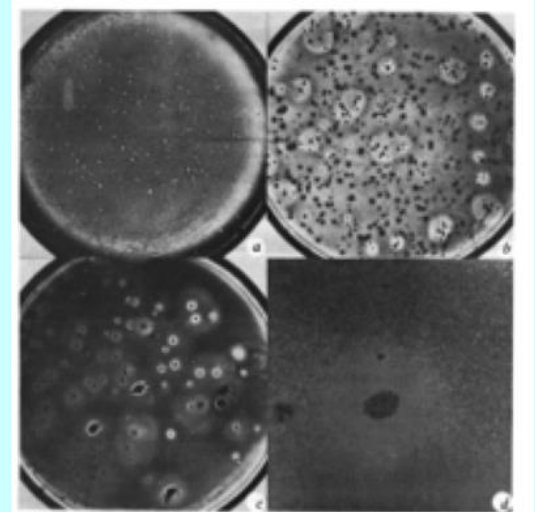

Hybridomy

Hybridní buňky vzniklé fúzí somatické a nádorové buňky

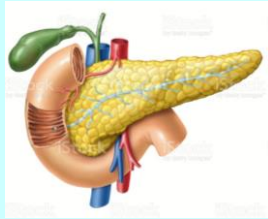
Köhler a Milstein 1975

<https://hybridoma.com/kohler-and-milstein/>

Příklad hybridomu

Buňka lidského pankreasu

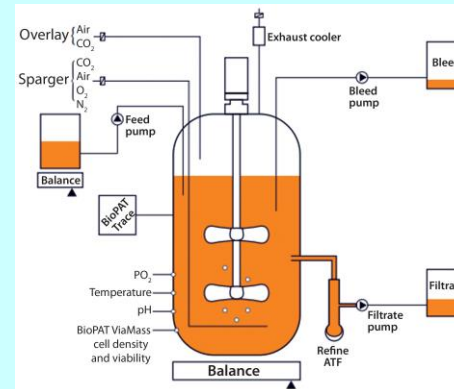

Buňka nádorová

Hybridní buňka

Inzulín

Nepoužívá se kvůli ekonomicky výhodnějším řešením

Využití hybridomů

Technologie znamenala revoluci v imunodiagnostice

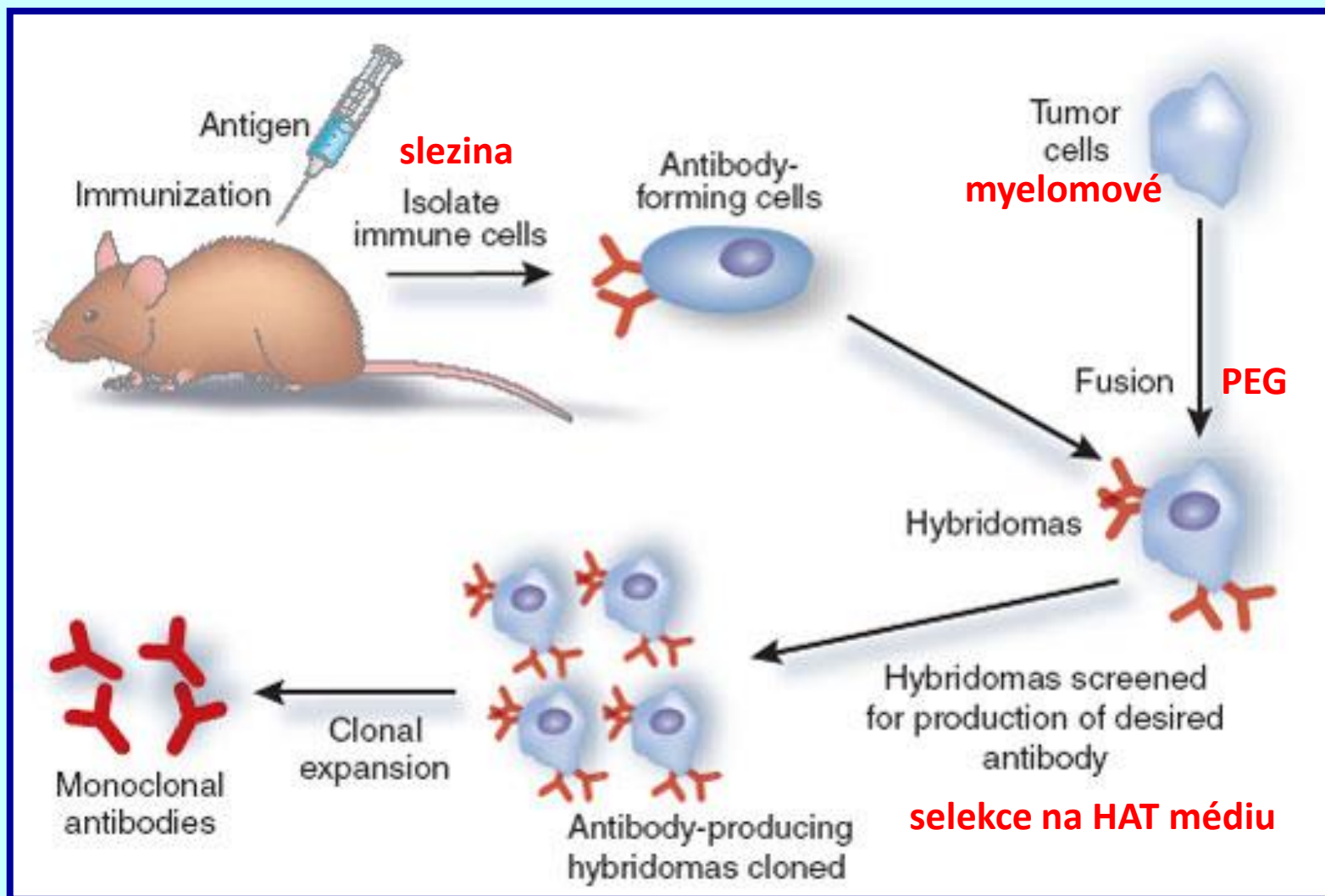
- **Analytické metody, výzkum (struktura proteinů)**
- **Diagnostické metody - patogeny, hormony, interferony, ... (ELISA)**
- **Specifická diagnostika rakovinných nádorů a jejich terapie (nádorově specifické protilátky)**
- **Imunotoxiny**
- **Vakcíny, antivirové protilátky**

Výroba monoklonálních protilátek

**Z hybridních buněk vzniklých fúzí B-lymfocytu a
nádorové buňky**

- **Lymfocyt produkuje protilátku**
- **Nádorová buňka zajišťuje nesmrtelnost**

Příprava monoklonálních protilátek

Výhody technologie

- **Antigen pro imunizaci nemusí být zcela čistý, vždy však získáme klon produkující žádanou protilátku**
- **Metoda je šetrná pro pokusná zvířata**
- **Zamražené hybridomy mají neomezenou životnost, přípravu není třeba opakovat**

Selekce hybridomů

Rostou na selekčním HAT médiu

- Obsahuje hypoxantin, ametopterin, tymin
- Vyžaduje buňky s funkční hypoxantin-guanin fosforibozyltransferázou (HGPRT⁺)

- **Myelomové buňky nerostou, protože**

jsou HGPRT⁻

- **Lymfocyty nerostou, protože**

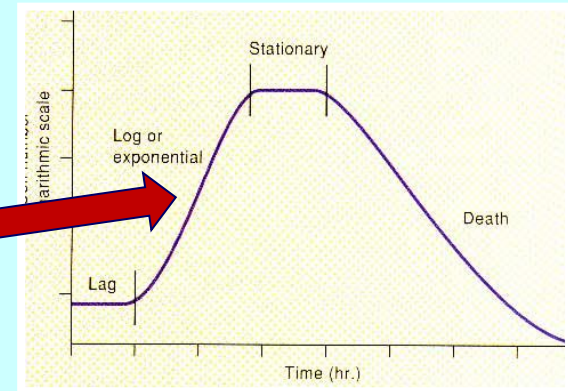
v kultuře neproliferují

Kultivace hybridomů

- Udržování v bezprostředně použitelném stavu - **pasážování**
- **Namnožení** – pro získání inokula, pro uchování v zmraženém stavu
- **Kultivace** za účelem produkce
- **Překlonování** stávající linie

V exponenciální fázi růstu (mezi 1-2 dne po inokulaci) je generační doba 12-20 hodin

Hybridomy se uchovávají neomezenou dobu v tekutém dusíku, DMSO jako protektivum

Problémy

Kritickým parametrem je stálost kultury

- **Schopnost produkce se ztrácí u 50-70% původních buněk**
- **Nutná pravidelná kontrola produkce**

Kultury hybridomů jsou kontaminovány bakteriemi, kvasinkami, plísněmi a mykoplasmaty

- **Ověřit lze například metodou PCR**
- **Napadenou kulturu zlikvidovat!**

Možnosti produkce protilátek v hybridomech

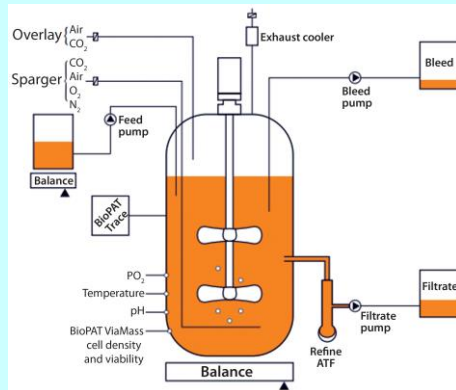
In vivo

- Ve 2-10 ml ascitu 5mg protilátky/ml
- Nehumánní, ale snadné

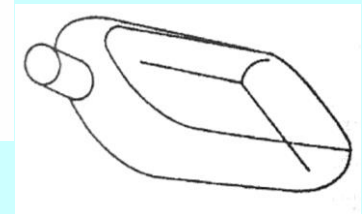
In vitro

- Submerzní
- V médiu 10-100 μ g/ml

Stacionární

- Pro menší množství

Enkapsulované hybridomy

Jak je připravit?

- Opouzdření alginátem vápenatým
- Částičky o velikosti 3-5mm
- Ztekucení chelatačními činidly

Vzniklá homogenní suspenze je tvořena hybridomy uzavřenými polylysinovou membránou

- Suspendování v růstovém médiu v bioreaktoru
- Buňky rostou do vysokých hustot
- Protilátky zůstávají uvnitř kapsulí a koncentrují se až do 10g/l
- Extrakce protilátek šetrnou homogenizací

Příprava MP metodami genového inženýrství

- **Kódující sekvence imunoglobulinu se naklonuje do expresního vektoru**
- **Hostitelskou buňkou je savčí buňka**
- **Transfektanti se chovají jako hybridomy**

Opakování - typy protilátek

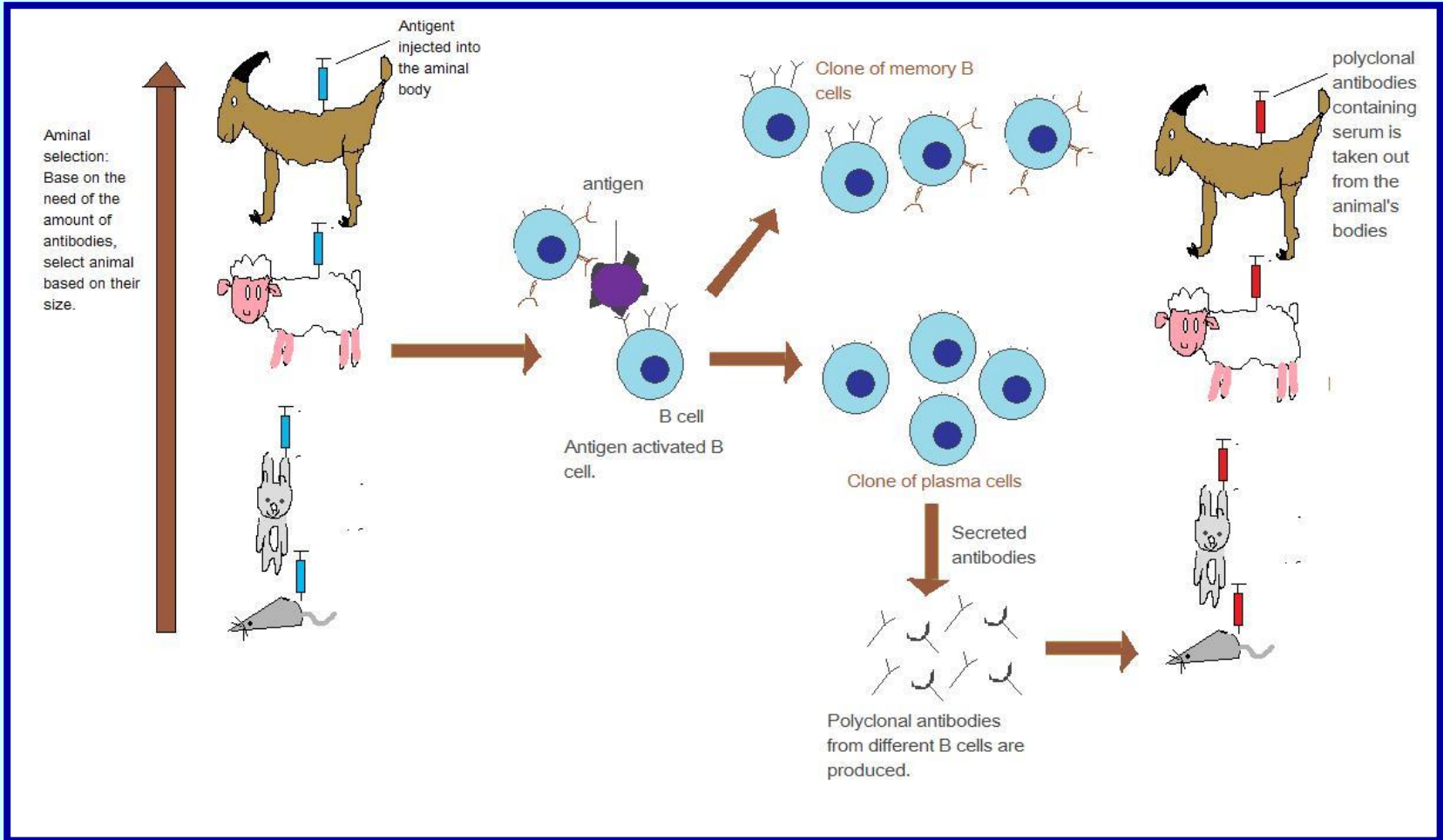
Monoklonální

- Jediný druh molekul imunoglobulinu produkováný jediným klonem B-lymfocytů
- Nelze je produkovat přímo v těle zvířat
- Produkují se v hybridomech

Polyklonální

- Heterogenní směs více protilátek získaných imunizací zvířete (králíka)
- Jsou produktem různých klonů B-lymfocytů

Příprava polyklonálních protilátek

Obsah přednášky

- 1) Průmyslová mikrobiologie***
- 2) Enzymové inženýrství***
- 3) Imobilizované enzymy***
- 4) Rostlinné biotechnologie***
- 5) Kultury živočišných buněk***
- 6) Křížení buněk, hybridomy***